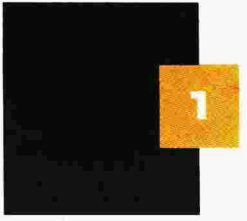

Καρέκαρρέ

#326

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

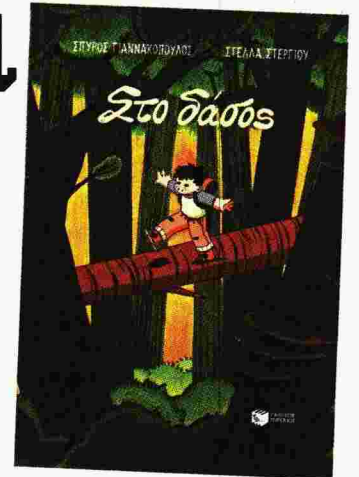
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΟΥΙΖΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

comics@efsyn.gr

ΜΑΓΙΣΣΕΣ, ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΝΑΝΟΙ ΣΕ ΕΝΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η Βατραχίνα που ήθελε να γίνει πριγκίπισσα

Ο Σπύρος Γιαννακόπουλος είναι ένας από τους πιο επιτυχημένους συγγραφείς παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας. Και η Στέλλα Στεργίου μια σπουδαία σχεδιάστρια και δημιουργός κόμικς. Το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους στο «Δάσος» είναι ένα πανέξυπνο παραμύθι που αμφισβητεί τα κλισέ και θέτει κρίσιμα ερωτήματα

Για τα παραμύθια και ιδιαίτερα για τις μεταφορές τους, τις προσαρμογές τους και τις ελεύθερες αποδόσεις τους σε κόμικς έχουμε γράψει πολλά. Και θα συνεχίσουμε να γράφουμε όταν υπάρχουν αφορμές. Είτε το νέο έργο ακολουθεί τη συνταγή και τον τίτλο του πρωτότυπου είτε αποτελεί τη σύνθεση και τον συνδυασμό διαφορετικών συστατικών που πηγάζουν από περισσότερα του ενός και διαφορετικά πρωτότυπα έργα.

Οι πιο ενδιαφέρουσες τέτοιες περιπτώσεις είναι οι παρωδίες και τα παστής που χωρίς να έχουν πρόθεση να προσβάλουν τα πρωτότυπα, όπως συχνά αλλά εσφαλμένα πιστεύεται, ανανεώνουν το ενδιαφέρον για αυτά σε νέα συμφραζόμενα και νέες συνθήκες και δημιουργούν συναρπαστικά υβρίδια πολυεπίπεδων

θεματικών και δυνητικών αναγνωστικών και οπτικών εμπειριών.

Στον κόσμο του animation, μιας τέχνης που οι εκπρόσωποί της έχουν προβεί τις τελευταίες δεκαετίες σε πολύ ρηξικέλευθες απόπειρες εκσυγχρονισμού και ανανέωσης παραδοσιακών παραμυθιών, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το «Σρεκ» που συνδύαζε στοιχεία από πολλά και διαφορετικά παραδοσιακά παραμύθια σε ένα ενιαίο εντυπωσιακό αποτέλεσμα με κεντρικό πρόσωπο έναν θηριώδη αλλά αγαθό άτυχο δονκιχोटικό τυχοδιώκτη, ο οποίος δεν μπορεί να ξεφύγει από τον εξ ανάγκης μοναδικό

σύμμαχό του που δεν είναι άλλος από έναν χιουμορίστα γάιδαρο. Στο «Charming», τρεις διάσημες και στερεοτυπικές ηρωίδες των κλασικών παραμυθιών, η Σταχτοπούτα, η Χιονάτη και η Ωραία Κοιμωμένη, συμπρωταγωνιστούν και ανταγωνίζονται για τα μάτια και το βασίλειο ενός καρδιοκατακτητή πρίγκιπα.

Σε πιο ενήλικους ρυθμούς κινήθηκε η τηλεοπτική σειρά «Disenchantment» του Matt Groening («Simpsons», «Futurama» κ.ά.) με πρωταγωνίστρια μια αλκοολική πριγκίπισσα συνοδευόμενη από ένα τρομαγμένο ξωτικό και έναν αμοραλιστή διαβολάκο σε διαρκή κό-

ντρα με την εξουσία του βασιλιά-πατέρα της. Αντίστοιχα, αρκετές είναι και οι παρωδίες των κλασικών παραμυθιών σε κόμικς με χαρακτηριστικά παραδείγματα το πολυβραβευμένο «Fables» του Bill Willingham με δεκάδες χαρακτήρες όπως η Χιονάτη, η Κοκκίνοσκουφίτσα, η Σταχτοπούτα κι ο Κακός Λύκος, σε απρόβλεπτους ρόλους στη σύγχρονη εποχή, το σκοτεινό «Πινόκιο» του Winshluss που πατάει πάνω στην κλασική πλοκή αλλά την εμπλουτίζει με ενήλικα ζητήματα όπως η παιδική εκμετάλλευση, το σεξ και ο φασισμός, το «Alice in Sunderland» του Bryan Talbot, μια πολιτική κριτική της σύγχρονης Αγγλίας κ.ά.

Σε αυτό το κλίμα και αυτή την τάση είναι ενταγμένο το «Στο Δάσος» (εκδόσεις Πατάκη), σε σενάριο του Σπύρου Γιαννακόπουλου και σχέδια της Στέλλας Στεργίου, μια πολύ επιτυχημένη προσπάθεια φιλοτέχνησης ενός σύγχρονου παραμυθιού που μπορεί να διαβαστεί από ενήλικους αναγνώστες αλλά και από μικρότερους, οι οποίοι είναι σίγουρο ότι θα →

Scary Tales

Του Πάνου Ζάχαρη

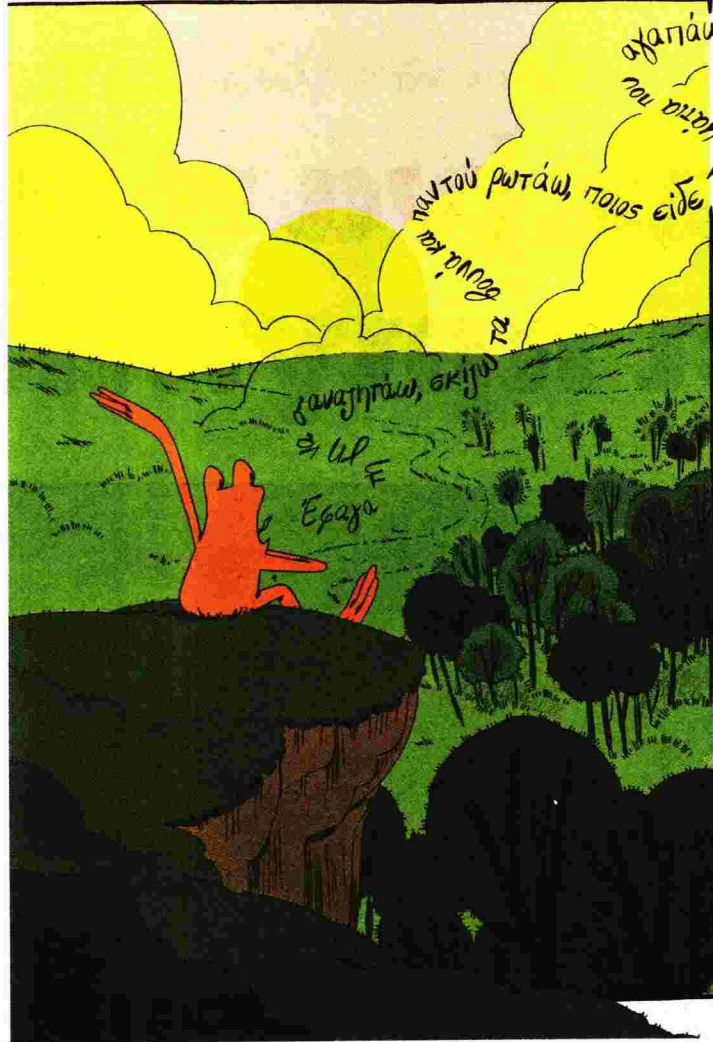
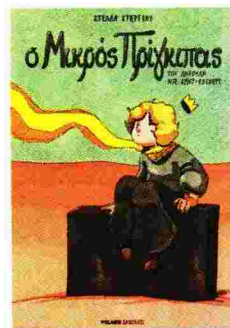
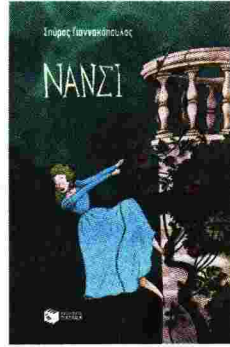
→ θέτουν ερωτήματα και θα έχουν γόνιμες απορίες προς εξήγηση.

Ο Γιαννακόπουλος άλλωστε είναι ένας έμπειρος και βραβευμένος συγγραφέας και δημοσιογράφος με πολλά βιβλία παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας στο ενεργητικό του μέχρι σήμερα («Ο Τρύφωνας από τη Δρακολανδία», «Το Κορίτσι με το Ξύλινο Σπαθί», «Πορτοκαλάδα με Ανθρακικό», «Ο Μασκοφόρος Εκδικητής», «Νάνσι», «Αλλόκοσμος Επισκέπτης», «Το Αγόρι που Πετάει», «Ο Μονόκερος» σε εικονογράφηση του Πέτρου Χριστούλια) και με θητεία στην περί των κόμικς αρθρογραφία που γνωρίζει καλά τα μυστικά των παραμυθιών, ιδιαίτερα των χιουμοριστικών εκδοχών τους, ενώ η μόλις 28χρονη Στεργίου αποτελεί μια ξεχωριστή εκπρόσωπο της νέα γενιάς δημιουργών κόμικς που έχει λάβει μέρος σε σημαντικά ομαδικά εγχειρήματα («Βάλ' τους Χ», «The Walking Dead Art» κ.ά.) και πριν από λίγα χρόνια έδωσε έναν υπέροχο «Μικρό Πρίγκιπα» εικονοποιώντας τρυφερά τη γνωστή ιστορία του Σεντ Εξπερί.

«Στο Δάσος» η ιστορία τους ξεκινά με ένα φαινομενικό κλισέ των παραμυθιών: με μια μοχθηρή μάγισσα που υπόσχεται πολλά για να ικανοποιήσει τα σκοτεινά της σχέδια. Γρήγορα όμως τα κλισέ καταρρίπτονται καθώς ουσιαστικός πρωταγωνιστής γίνεται ο Τζακ, ένα μικρό αγόρι που ενώ θα έπρεπε να ζει μια ανέμελη και ξέγνοιαστη ζωή, να βοηθά τους γονείς του στις δουλειές του σπιτιού, να αρμέγει την αγελάδα και να ταΐζει τα γουρουνάκια και τις κοτούλες, αυτός χάθηκε στο αφιλόξενο δάσος και τώρα πασχίζει να βγει ζωντανός από μια μεγάλη περιπέτεια ενάντια στα στοιχεία της φύσης, τις άγριες αρκούδες, τα ορμητικά ποτάμια, τα γιγάντια έντομα και τα ανθρωποφάγα τέρατα. Και σαν μην του έφταναν τα προβλήματά του, ξάφνου εμφανίζεται μια πολυλογού και απογοητευμένη κόκκινη βατραχίνα (αντίθετα με τον παραδοσιακό αρσενικό πράσινο βάτραχο) που του ζητάει να την αγαπήσει και να τη φιλήσει ώστε να ξαναγίνει πριγκίπισσα.

Από τέτοιες μικρές λεπτομέρειες όπως το φύλο και το χρώμα της βατραχίνας αλλά και από τους απολαυστικούς διαλόγους γεμάτους εσκεμμένους αναχρονισμούς, που προσαρμόζουν το περιβάλλον του παραμυθιού και

Ένα αλλιώτικο παραμ

Πάνω αριστερά: δύο από τα προηγούμενα βιβλία του Σπύρου Γιαννακόπουλου (εκδ. Πατάκη) και «Ο Μικρός Πρίγκιπας» της Στέλλας Στεργίου (εκδ. Polaris). Πάνω και δεξιά: αποσπάσματα από το «Στο Δάσος»

τα στερεότυπα αντίστοιχων αφηγήσεων στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, διαστρέφεται πλήρως το αναμενόμενο και η ιστορία αποκτά απρόβλεπτη τροπή.

«Η μάγισσα μου είπε ότι το φίλτρο ήταν αντιγηραντικό και την πίστεψα και το ήπια όλο μονορούφι. Στην αρχή δεν ένιωσα κάτι. Και ύστερα ήταν λες και ο κόσμος γύρω μου άρχισε να

μεγαλώνει. Όμως στην πραγματικότητα ήμουν εγώ αυτή που μικραίνε. Ήμουν πια βατραχίνα» αφηγείται το κόκκινο αμφίβιο στον Τζακ και αυτός αποφασίζει να τη συνοδεύσει στο επικίνδυνο ταξίδι προς αναζήτηση του ιππότη της.

Ο ιππότης όμως έχει πέσει κι αυτός θύμα της μάγισσας και η κατάσταση περιπλέκεται όταν στην υπόθεση παρεμβαίνουν και οι νάνοι, που δεν είναι εφτά αλλά αμέτρητοι. Και ο γίγαντας Γκοργκ. Και ο στρατός των σκελετών. Και «Στο Δάσος» επικρατεί χάος, καθώς από πουθενά δεν φαίνεται μια αχτίδα ελπίδας όπως στα παραμύθια για τα μικρά παιδιά. Ούτε κάποιος γενναίος πρίγκιπας που με το σπαθί του θα νικήσει τους κακούς, θα παντρευτεί την ξανθομαλλούσα αλλά ασθενική και ανυπεράσπιστη βασιλοπούλα και θα ταξιδέψει μαζί της πάνω στο άσπρο του άτι, ούτε κάποιος καλός μάγος που θα λύσει τα ξόρκια, ούτε μια ιπτάμενη ροζ νεράιδα που θα δώσει τις συμβουλές της.

Το Δάσος του Γιαννακόπουλου και της Στεργίου είναι πολυδαίδαλο και διαφορετικό από τα

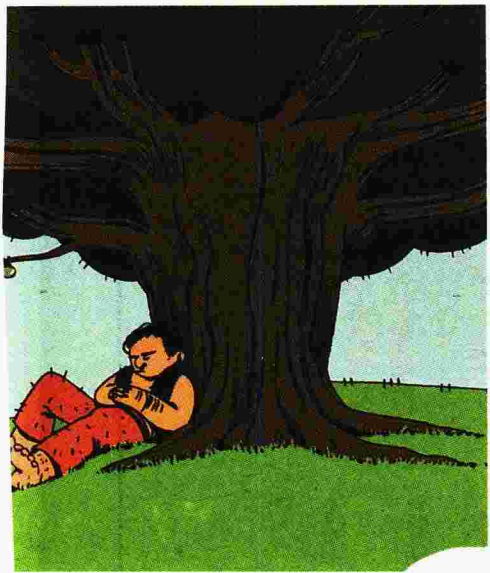
Μεφίστο II

Του Δημήτρη Καμένου

λύθη

συνηθισμένα δάση των παραμυθιών. Έχει μάχες βγαλμένες από το «Game of Thrones» μαζί με οικογενειακά καβγαδάκια μεταξύ ανθρωποφάγων και συνάμα αξιολύπητων τεράτων, έχει μοντάζ του Αϊζενστάιν στις επικές σκηνές που οι στρατοί διασταυρώνονται και δέντρα που μιλάνε από τον «Αρχοντα των Δαχτυλιδιών», έχει γλυκύτητα και αγριότητα που η μία υπονομεύει την άλλη υπενθυμίζοντας διαρκώς ότι πρόκειται για ένα διαφορετικό παραμύθι και όχι για κάποιο που έχεις ξαναδιαβάσει. Κι έχει όμορφα σχέδια που επίσης ανατρέπουν τα κλισέ του παραμυθιού καθώς η απώλεια του προβλέψιμου μανιχαϊσμού επικουρείται και από αυτά.

Οι χαρακτήρες δεν εντάσσονται εύκολα σε καμιά κλίμακα καλού-κακού όχι μόνο λόγω του περιεχομένου των πράξεών τους, αλλά και λόγω της μορφής τους με αποκορύφωμα τον νεαρό ιππότη, που περισσότερο θυμίζει έναν μπερδεμένο ροκ σταρ με υπαρξιακά προβλήματα παρά έναν γενναίο πολεμιστή, και τη μεταμορφωμένη πριγκίπισσα η οποία απέχει σημαντικά από τις πάλλευκες κορασίδες των παραμυθιών με τα ροζ φουστανάκια και τα απαστράπτοντα στέμματα, που περιτριγυρίζονται από υπηρέτριες και γκουβερνάντες θρηνώντας για την απώλεια των μεγαλείων και των ιπποτών από τα παράθυρα των πύργων τους το ηλιοβασιλέμα υπό τους ήχους γλυκερών τραγουδιών. Για αυτή την απώλεια πανηγυρίζουν ο Σπύρος Παννακόπουλος και η Στέλλα Στεργίου με το «Στο Δάσος».

Ένα σύγχρονο παραμύθι για να έχει ενδιαφέρον και να αφορά το σήμερα οφείλει να προσπερνά ή μάλλον να υπερβαίνει τα κλισέ, αφού προηγουμένως τα έχει κατανοήσει σε βάθος, να τα παρωδεί και ενδεχομένως να τα σατιρίζει. Μια τέτοια θεώρηση δεν υποτιμά τα κλασικά παραμύθια που θα διατηρούν πάντα την αξία τους όσα χρόνια κι αν περάσουν, όσες τροποποιήσεις κι αν υποστούν, υπενθυμίζει όμως ότι οι αξίες δεν παραμένουν αναλλοίωτες στον χώρο και τον χρόνο. Η προσκόλληση στην υπεραπλούστευση και στα στερεότυπα υποτιμά τη νοημοσύνη των παιδιών και σίγουρα των αναγνώστων μεγαλύτερων ηλικιών. Τα σύγχρονα παραμύθια -και το «Στο Δάσος» είναι σίγουρα ένα από αυτά- θα κατακτούν και θα διατηρούν πάντα το δικαίωμα να ανατρέπουν τα στερεότυπα και να δηλώνουν ότι σε έναν μη παραμυθένιο κόσμο δεν μπορούν να υπάρχουν παραμυθένια παραμύθια.

Πολιτικώς ανορθόδοξα

Συνωστισμός

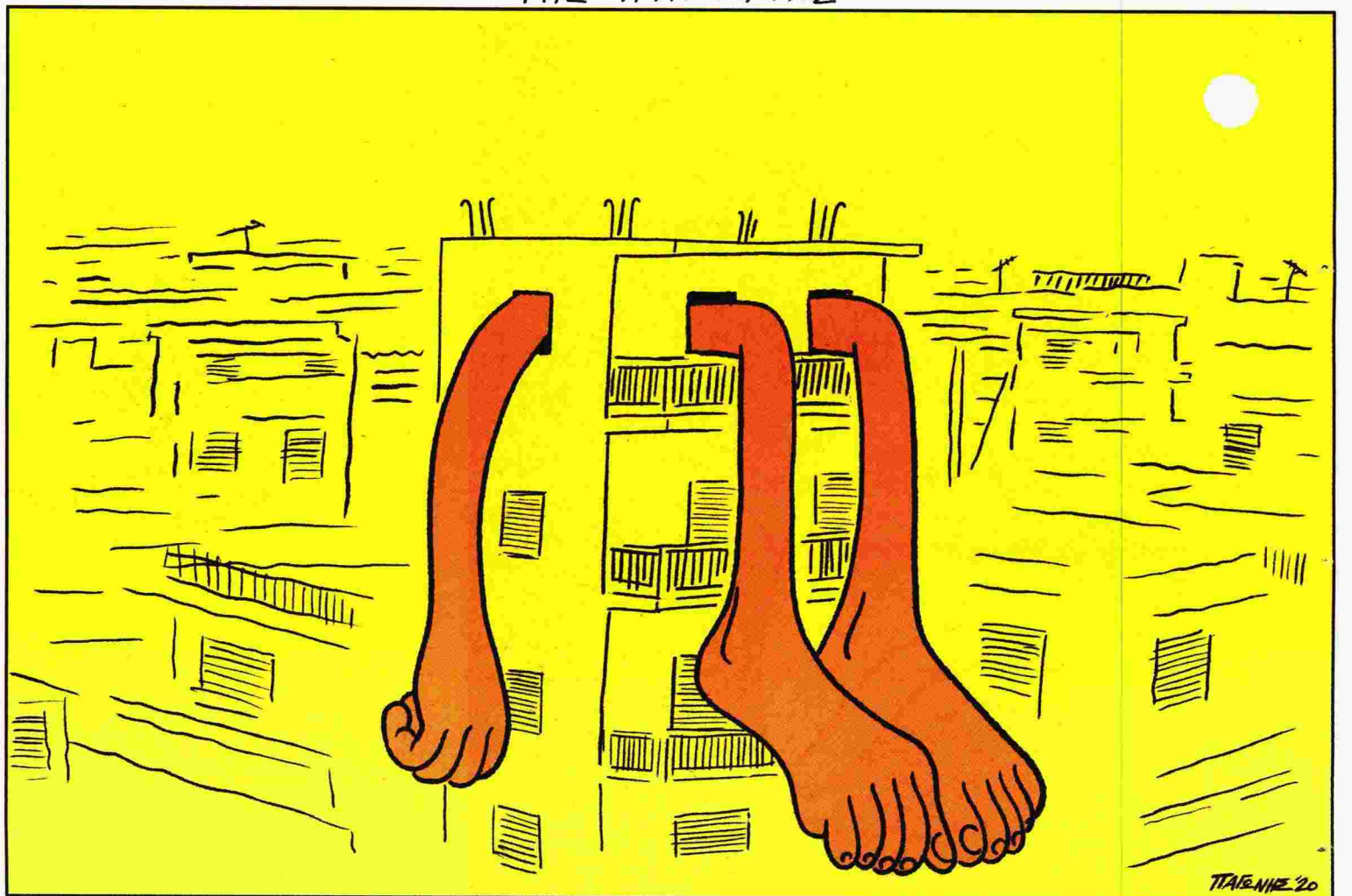

Του Βαγγέλη Παπαβασιλείου

Το λεξικό της κρίσης

ΛΗΜΜΑ: Παναγίας (της)

ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Του Γαβριήλ Παγώνη

Το τελευταίο τέλος του κόσμου

Του Λέανδρου

ΧΕΙΣ ΤΟΝ Ψ

της Αλέξιας Οθωναίου

Μια εικόνα, 344 λέξεις

ΥΠΑΡΧΟΥΝ πάρα πολλά κόμικς που απευθύνονται κυρίως σε παιδιά μικρότερων και μεγαλύτερων ηλικιών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να διαβάζονται και από ενήλικους αναγνώστες.

Υπάρχουν όμως και πολλά που, αν και φαινομενικά απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε νεαρό κοινό, κλείνουν το μάτι στους μεγάλους με σαχπινιά και προσπαθούν να επικοινωνήσουν μαζί τους με τρόπο που ίσως δεν θα γίνει αντιληπτός από τους πιο μικρούς, αλλά θα ανοίξει έναν διάυλο για το μέλλον.

Τέτοια ήταν πολλά από τα έργα του Καρλ Μπαρκς για την Disney κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960.

Οι ιστορίες με τα παπιά στον κόσμο της Λιμνούπολης και τα ταξίδια τους στα πέρατα της Γης με στόχο κυρίως τον πλουτισμό του Σκρουτζ είχαν μια επιφανειακή αθωότητα (αμφισβητήσιμη, ωστόσο, ακόμα και αυτή υπό το πρίσμα της πολιτικής και πολιτισμικής κριτικής περασμένων δεκαετιών). Η οποία «διακοπτόταν» συχνά από νότες ενήλικων αναφορών σε λογοτεχνικά έργα, σε κινηματογραφικές ταινίες, σε πολιτικές καταστάσεις που δύσκολα εντοπιζόνταν. Όταν όμως εντοπιζόνταν, εγκαθιδρυόταν μια πιο βαθιά και ουσιαστική σχέση ανά-

μεσα σε δημιουργό και αναγνώστη. Μια τέτοια περίπτωση ήταν η ιστορία «Το Τρελό Κοράκι» του 1962, με τη Μάτζικα ντε Σπελ να κάνει μάγια στο κοράκι Ράντολφ για να κλέψει την τυχερή δεκάρα του γερο-τσιγκούνη. Ένα κοράκι που μιλάει, με τα μόνα του λόγια να είναι η φράση «Ποτέ πια», όπως και το ομιλούν Κοράκι του Εντγκαρ Άλαν Πόε με το γνωστό και εμβληματικό «Nevermore». Φυσικά το «Κοράκι» του Αμε-

ρικανού ρομαντικού ποιητή και συγγραφέα, όπως και η «Λενόρ» και το σύνολο του έργου του, μόνο ως παιδική λογοτεχνία δεν χαρακτηρίζονται. Γι' αυτό και η επιλογή του Μπαρκς να «συνομιλήσει» με τον

Πόε, επιβεβαιώνει την προσπάθειά του να λείει συνήθως κάτι παραπάνω από το προφανές και να παραπέμπει σε περαιτέρω έρευνα τον ανήσυχο αναγνώστη.

Αλλά και τους διαδόχους του, όπως τους σεναριογράφους Ντικ Κίνει και Τζορτζ Ντέιβι, που το 1965 εισήγαγαν στις ιστορίες της Μάτζικα δύο κοράκια με τα ονόματα Εντ (από το Εντγκαρ) και Αλ (από το Άλαν), προσθέτοντας ακόμα έναν κρίκο στην άτυπη και παράδοση αλυσίδα συσχέτισης των δημιουργών της Disney με την κλασική λογοτεχνία.

